

PWYLLGOR YR ECONOMI, MASNACH A MATERION GWLEDIG

8 MEHEFIN 2023

DYFODOL GWEITHGYNHURCHU I GYMRU: PWYNTIAU GWEITHREDU

Cyflwyniad

Lansiwyd y Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu (Cynllun Gweithredu) cyntaf ym mis Chwefror 2021, ar ôl ymgynghori'n helaeth â rhanddeiliaid. Mae'n seiliedig ar saith amcan Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae wedi darparu fframwaith sydd wedi meithrin cydweithio ac wedi helpu i gydlyn cymorth Llywodraeth Cymru, gan ganolbwyntio ar weithgynhyrchu. Mae wedi fframio ein gwaith i ddatgarboneiddio'r diwydiant, gan gynnwys sefydlu Diwydiant Sero Net Cymru, a'n Cynllun Gweithredu Sgiliau Sero Net. Rydym wedi gweld Canolfan Ymchwil Gweithgynhyrchu Uwch (AMRC) Cymru yn ffynnu ac mae gweithgareddau fel WRAP Cymru a'n rhaglen Clystyrau Darbodus Toyota yn helpu busnesau i gynyddu cynhyrchiant a lleihau gwastraff drwy sefydlu economi gylchol ac egwyddorion darbodus.

Roedd y Cynllun yn ymdrech 10 mlynedd, ond roeddem yn cydnabod y gallai digwyddiadau lleol, cenedlaethol a byd-eang olygu bod angen ei ddiwygio. Ddwy flynedd ar ôl ei lansio, mae'r sector wedi wynebu heriau mawr: cystadleuaeth fyd-eang, ffrwydrad o dechnolegau, trefniadau masnachu newydd gyda'r Undeb Ewropeaidd, pandemig COVID-19, yr argyfwng hinsawdd, cost gynyddol ynni, oedi oherwydd problemau morgludo sydd wedi tarfu ar gadwyni cyflenwi byd-eang, prinder deunyddiau crai, cynnydd mewn prisiau a phroblemau difrifol o ran argaeledd llafur. Felly, roedd yn bryd diwygio ac adnewyddu'r cynllun. Cafodd y Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu diwygiedig ei gyhoeddi ar 2 Mai.

<https://www.llyw.cymru/dyfodol-gweithgynhyrchu-i-gymru-fframwaith-gweithredu-0>

Mae'r canlynol yn crynhoi rhywfaint o'r cynnydd a wnaed yn erbyn y cynllun gwreiddiol.

1. Parhau i fonitro effaith y cynllun hwn ar gyfle cyfartal a'i ymgorffori ym mhob agwedd ar y gwaith.

Mae gennym nifer o gynlluniau ar wahanol gamau datblygu sy'n cwmpasu ein hymrwymiad llwyr i fynd ar drywydd cydraddoldeb. Mae'r rhain yn cynnwys Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-2024. O dan y Dyletswyddau Penodol yn Neddf Cydraddoldeb 2010, mae'n rhaid i Lywodraeth Cymru lunio Cynllun Cydraddoldeb Strategol. Mae hyn yn cynnwys 8 Amcan Cydraddoldeb, sy'n cael eu hategu gan nifer o gamau gweithredu mesuradwy sy'n ymwneud â 6 maes 'A yw Cymru'n Decach?' (2018).

Amlygwyd yr effaith wirioneddol a gafodd pandemig COVID-19 ar bobl anabl yn glir mewn adroddiad a oedd yn deillio o drafodaethau yn Fforwm Cydraddoldeb i Bobl Anabl Llywodraeth Cymru: 'Drws ar glo: Datgloi bywydau a hawliau pobl anabl yng Nghymru ar ôl COVID-19'. Mae 5 prif bennod i'r adroddiad, sef y Model Cymdeithasol o anabledd yn erbyn y 'Model Meddygol o Anabledd'; 'Hawliau Dynol'; 'Iechyd a Llesiant'; 'Anfanteision Economaidd-gymdeithasol' ac 'Allgáu', 'Hygyrchedd

a Dinasyddiaeth'. Mewn ymateb i'r canfyddiadau, rydym wedi sefydlu Tasglu Hawliau Pobl Anabl i benderfynu pa gamau pellach y mae angen eu cymryd i ddileu'r anghydraddoldebau y mae pobl anabl yn eu hwynebu. Mae meysydd blaenoriaeth wedi'u nodi, sy'n cynnwys mynediad at wasanaethau, tai fforddiadwy a hygyrch, cyflogaeth ac incwm, byw'n annibynnol (gan gynnwys iechyd, llesiant a gofal cymdeithasol) a gwell dealltwriaeth o'r Model Cymdeithasol o Anabledd

Bydd camau gweithredu o ran sgiliau a gwaith teg yn effeithio ar y maes hwn ac rydym yn edrych ar ystadegau sy'n benodol i'r sector gweithgynhyrchu, sy'n ein helpu i fesur cynnydd. O ran dadansoddi ystadegau, rydym ar gam cymharol gynnar yn y cynllun.

2. Comisiynu arolwg mapio ac o'r gallu gweithgynhyrchu yng Nghymru ar gyfer dadansoddiadau PESTLE a SWOT o'r gymuned.

Gweler pwynt 3.

3. Cynnal dadansoddiad o'r bylchau o ran cynhyrchion penodol y mae galw mawr amdanynt yng Nghymru ac y gellid eu cynhyrchu yng Nghymru o bosibl.

Cafodd Wavehill Limited eu comisiynu yn 2016 i gynnal 'archwiliad iechyd' o'r sector gweithgynhyrchu yng Nghymru, gan edrych ar gyfleoedd, heriau ac ymddygiadau dros amrywiaeth o bynciau gan gynnwys strategaeth fusnes, masnach ac allforio, sgiliau ac arloesedd.

Cafodd y cwmni ei ailbenodi yn 2022 i roi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sector gweithgynhyrchu, gan gynnwys tueddiadau dros y 6 blynedd diwethaf, ac i archwilio pynciau newydd fel datgarboneiddio a digidoleiddio (Diwydiant 4.0). Roedd canfyddiadau'r astudiaeth hon yn sail i'r trafodaethau bord gron gyda Diwydiant, y Byd Academaidd ac Undebau a'r gwaith o adnewyddu'r cynllun yn y pen draw. Mae gwaith yn parhau i nodi meysydd cynnyrch lle mae rhagor o gyfleoedd i leoleiddio'r cyflenwad ac mae hyn yn cael sylw yn y camau gweithredu sy'n ymwneud â mapio'r gadwyn gyflenwi a'r economi sylfaenol.

4. Gwneud gwaith i sicrhau bod rhagor o nwyddau fel bwyd a PPE yn cael eu caffael yn lleol, a chynyddu gallu busnesau lleol, gan gynnwys y rheini yn yr Economi Sylfaenol

Gweler y sylwadau o dan bwyntiau 10 ac 11.

Cafodd Brookdale Consulting eu comisiynu i gynnal arolwg bwyd ar draws y sector cyhoeddus i ganfod bylchau cyflenwi a'r potensial i ddatblygu gallu cyflenwi lleol. I ddechrau, mae'r wybodaeth hon yn sail i waith i gynyddu cyfran y cynnyrch lleol mae modd ei ddefnyddio i gefnogi'r Ddarpariaeth Gyffredinol o Brydau Ysgol am Ddim. O safbwynt ehangach, mae'r data a ddatblygwyd drwy Brookdale Consulting yn sail i ddatblygu strategaeth ar gyfer caffael bwyd yn gyhoeddus. Y nod yw cynyddu faint o fwyd a gynhyrchir yn lleol sy'n cyrraedd platiau'r sector cyhoeddus.

Mae cynlluniau'n cael eu datblygu i ddadansoddi cynlluniau buddsoddi ar gyfer datgarboneiddio tai a thrafnidiaeth yn y dyfodol er mwyn gallu mapio'r galw am gynnyrch yn y dyfodol yn erbyn y capasiti cyflenwi lleol presennol. Bydd y gwaith hwn yn sail i waith datblygu cyflenwyr yn y dyfodol i sicrhau bod cnewyllyn o fusnesau lleol sydd â chymwysterau addas, fel bod effaith economaidd a chymdeithasol y buddsoddiadau hyn yn cael ei chynyddu i Gymru.

Mae tîm Masnachol a Chaffael Llywodraeth Cymru wedi rhoi trefniadau caffael ar waith sy'n galluogi cyrff cyhoeddus i agor cyfleoedd i ymgysylltu â chynhyrchwyr iwnifformau a dillad lleol. Rydym wrthi'n hyrwyddo defnyddio'r trefniant hwn ymhlith prynwyr allweddol yn y sector cyhoeddus.

5. Defnyddio'r gwersi a ddysgwyd oddi wrth brosiectau Cronfa Her yr Economi Sylfaenol i helpu busnesau lleol, gan gynnwys y rheini yn yr Economi Sylfaenol

Mae'r gwersi a ddysgwyd o brosiectau Cronfa Her yr Economi Sylfaenol wedi cyfrannu at ddatblygu ein dull o gyflwyno'r Gronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol.

Mae cyflenwyr bwyd lleol yn cael eu cefnogi gyda chyllid i dalu am gostau achrediad diogelwch hylendid bwyd, sy'n hanfodol i gymryd rhan mewn trefniadau i gyflenwi'r sector cyhoeddus a'r sector preifat.

Mae gwaith peilot a wnaed yn y sector tai wedi nodi dull sy'n helpu i gysylltu landlordiaid cymdeithasol cofrestredig â busnesau lleol y mae'n anodd dod o hyd iddynt. Drwy'r cynllun peilot byr hwn, cafodd Cymdeithas Tai Caredig ei chefnogi i ddod o hyd i bum contractwr lleol newydd sydd bellach yn ymwneud â'u rhaglen ôl-osod er mwyn optimeiddio. Mae'r gwersi sydd wedi cael eu dysgu o'r dull hwn yn cael eu hystyried gyda'r bwriad o weithredu hyn yn ehangach gyda rhagor o landlordiaid cymdeithasol cofrestredig.

Mae bron i hanner cant o gartrefi gofal preswyl wedi cael cyllid grant i fuddsoddi mewn cynnyrch carbon isel sy'n defnyddio ynni'n effeithlon. Mae'r rhan fwyaf o'r cynnyrch wedi cael eu gosod gan contractwyr lleol a byddwn yn gwerthuso'r cynllun grant hwn i ddod o hyd i gyfleoedd i dyfu'r gallu i weithgynhyrchu'r cynnyrch hyn yn lleol.

6. Adolygu'r map rhanddeiliaid allweddol a chategoreiddio ymgysylltiad (Hysbysu/Ymgynghori/Cymryd Rhan).

Cafodd ymgysylltu â rhanddeiliaid ei adolygu fel rhan o'r adnewyddu ac ystyrir sefydlu Grŵp Cyflawni Diwygiedig gyda rhanddeiliaid o Ddiwydiant, y Byd Academaidd ac Undebau yn cymryd rhan.

7. Canolbwyntio ar ddau sbardun i berfformiad cwmnïau; strategaeth a gweithredu – y dewisiadau strategol a wneir, y strwythur sefydliadol dilynol a'r adnoddau a ysgogir i gyflawni'r strategaeth. Ystyried rôl risg o ran gwneud a pheidio â gwneud penderfyniadau strategol.

Gweler pwynt 6.

8. Creu cymunedau o'r arferion gorau gydag arweinwyr ar draws y sector gweithgynhyrchu, sy'n barod i rannu ag eraill ac i ddysgu oddi wrth gyrrff fel MIT. Cynnwys sianeli i wasanaethau enghreifftiol fel y Fforwm Arweinwyr ac Academi Cymru gan ganolbwyntio ar yr effaith ar les pobl Cymru.

Gweler pwynt 6.

9. Cymharu ein perfformiad gweithgynhyrchu â'r arfer gorau yn rhanbarthau tebyg yn y DU ac yn fyd-eang. Defnyddio'r data i lywio pecynnau cymorth i wella cynhyrchiant a chystadleurwydd.

Mae rhywfaint o hyn wedi cael ei wneud drwy'r archwiliad iechyd o'r sector a oedd yn nodi cryfderau a chyfleoedd inni dargedu ein cymorth. Er enghraifft, nododd yr arolwg bwysigrwydd cynhyrchiant ac effeithlonrwydd ynni, yn enwedig o ran delio â chostau ynni. Hyd yma mae 160 o gyfranogwyr o 50 cwmni wedi cymryd rhan yn rhaglen Darbodus Toyota. Rydym yn bwriadu ymestyn hyn drwy gomisiynu rhaglen feincnodi desg a fydd yn meincnodi yn erbyn chwe amcan strategol y Cynllun Gweithredu diwygiedig. Bydd hyn yn helpu i ddod o hyd i feysydd lle mae angen inni gynnal dadansoddiad manylach.

10. Nodi pa gynhyrchion, deunyddiau crai a chydannau sy'n hanfodol i les Cymru ac edrych sut y gallwn sicrhau cyflenwadau a byrhau cadwyni cyflenwi os bydd argyfwng byd-eang fel pandemig COVID-19.

Rydym wedi nodi meysydd blaenoriaeth ac rydym yn comisiynu gwaith i fapio'r gadwyn gyflenwi yn y maes hwn. Gweler 11 isod.

Bydd y gwaith i ddatblygu strategaeth bwyd sector cyhoeddus yn helpu i nodi llinellau bwyd critigol lle mae potensial i leoleiddio cynhyrchu a sefydlu cadwyni gwydn sy'n gallu gwrthsefyll effaith argyfyngau byd-eang.

11. Mapio'r gadwyn gyflenwi i nodi'r bylchau all fod yn gyfleoedd y gellir eu hyrwyddo. Targedu gwaith hyrwyddo i fuddsoddwyr newydd mewn meysydd penodol.

Ar gyfer y sector gweithgynhyrchu, rydym wedi cwblhau cam cyntaf darn o waith ar wahân ar fapio'r gadwyn gyflenwi er mwyn cael gwell dealltwriaeth o allu, cadernid a chyfleoedd angori'r gadwyn gyflenwi bresennol. I ddechrau roedd hyn yn canolbwyntio ar ddatblygu plattform ar-lein sy'n seiliedig ar ffynonellau data cyhoeddus yn bennaf, gan sefydlu gwaelodlin o gwmnïau sydd eisoes yn gweithredu ar draws nifer o is-sectorau gweithgynhyrchu: *Ynni Adnewyddadwy, Tai, Gofal Iechyd/Gwyddorau Bywyd, Adeiladu, Bwyd a Diod, Trafnidiaeth, Amddiffyn a Chaffael cyhoeddus.*

Yn y Cynllun Gweithredu diwygiedig rydym wedi cadw'r cam gweithredu hwn ar fapio'r gadwyn gyflenwi er mwyn bwrw ymlaen â cham dau a fydd yn adeiladu ar y gwaith cychwynnol mewn nifer o feysydd:

- Byddwn yn ehangu'r gronfa ddata i gynnwys yr holl gwmnïau sy'n gweithredu yng Nghymru (gan gynnwys y rheini sydd â phencadlys yn rhywle arall) ac yn

cynnwys pwyntiau data ychwanegol (gan gynnwys gwybodaeth ariannol) er mwyn gallu dadansoddi'n fanylach.

- Byddwn yn treialu'r adnodd hwn ar nifer o brosiectau penodol i helpu i fapio cadwyni cyflenwi ac i chwilio am gyfleoedd i fyrhau'r cyflenwad a meithrin gallu, yn enwedig mewn meysydd lle ceir cyfleoedd yn y dyfodol fel Ffermydd Gwynt Arnofiol.
- Byddwn yn sicrhau ein bod yn cyd-fynd â Gwerthwchi Gymru er mwyn gallu chwilio'r plattform drwy ddefnyddio'r Eirfa Caffael Gyffredin.

Yn y sector bwyd, rydym wedi ariannu mapio'r gadwyn gyflenwi yn Sir Fynwy, sy'n canolbwyntio ar raglen cadernid bwyd Sir Fynwy. Mae hyn wedi eu galluogi i ddatblygu gwybodaeth, hyd at lefel ward, am gapasiti/gallu cynhyrchu bwyd ar hyn o bryd. Mae'n helpu hefyd i gyfrannu at y potensial i'r cyngor weithio gyda'r busnesau hyn i addasu neu i newid eu cynnyrch ar sail cyfleoedd yn y galw yn y dyfodol. Gellir ailadrodd y dull hwn ar draws Cymru.

Mae gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu strategaeth caffael bwyd ar draws y sector cyhoeddus a fydd yn adeiladu ar y gwaith sydd wedi cael ei wneud gan Brookdale Consulting sydd wedi dadansoddi gwariant y sector cyhoeddus ar fwyd ar draws Cymru. Bydd y strategaeth yn helpu i ganfod cyfleoedd ar raddfa ddigonol a allai gymell cyflenwyr presennol a newydd i ddatblygu gallu lleol.

12. Targedu gwaith hyrwyddo i fuddsoddwyr newydd mewn meysydd penodol.

Fel rhan o'n gwaith parhaus i fapio'r gadwyn gyflenwi, rydym yn nodi prosiectau mawr a meysydd gwariant, a byddwn yn defnyddio'r data hwn i hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer buddsoddwyr newydd.

13. Ystyried argymhellion Adolygiad Brown ar glystyrau ynghyd â gwybodaeth o'r arolwg o gapasiti a gallu gweithgynhyrchu a defnyddio'r data i nodi cryfderau Cymru a blaenoriaethu clystyrau.

Rydym wedi lansio 'Cymru'n Arloesi: Creu Cymru Gryfach, Decach a Gwyrddach'. Bydd y Strategaeth Arloesi newydd hon yn blaenoriaethu'r pethau hynny a fydd yn cael yr effaith fwyaf i Gymru, gan dargedu ein cymorth yn unol â 'chenadaethau' penodol. Bydd ein dull gweithredu'n canolbwyntio ar bedwar maes allweddol: Addysg, yr Economi, Iechyd a Llesiant, a Hinsawdd a Natur. Bydd Cynllun Gweithredu ar gyfer Arloesi yn cael ei ddatblygu, a fydd yn nodi nifer fach o nodau ym mhob maes cenhadaeth, y camau y byddwn yn eu cymryd gyda phartneriaid, mesurau a cherrig milltir tymor byr, tymor canolig a thymor hir.

14. Sefydlu rhwydwaith Cymru gyfan o glystyrau i rannu'r arferion gorau a chydweithio.

Mae ein fforymau diwydiant (gan gynnwys Diwydiant Cymru) yn darparu rôl hanfodol ac effeithiol sy'n dod â rhanddeiliaid perthnasol at ei gilydd ar draws amrywiaeth o glystyrau. Er enghraifft, mae Technology Connected yn gweithio'n agos gyda'r clwstwr lled-ddargludyddion yng Nghasnewydd, ac mae Diwydiant Cymru a Make

UK (Cymru) yn gweithio'n agos gyda'r rhwydwaith Catapwlt Gweithgynhyrchu Uchel ei Werth ar draws y DU.

15. Ystyried anghenion busnesau gweithgynhyrchu wrth gynllunio darparu adeiladau i fusnesau.

Mae stoc adeiladau masnachol newydd yn chwarae rhan bwysig fel catalydd, gan annog deiliaid i fuddsoddi mewn offer a pheiriannau newydd i wella cynhyrchiant.

Er mwyn helpu i fynd i'r afael â'r heriau hyn, mae gan Gynllun Cyflenwi Eiddo Llywodraeth Cymru darged i ddarparu 300,000 troedfedd sgwâr y flwyddyn o ofod llawr ar gyfer cyflogaeth newydd a safleoedd cyflogaeth sy'n barod ar gyfer buddsoddiad mewn lleoliadau blaenoriaeth ar hyd a lled Cymru. Mae dros 800,000 troedfedd sgwâr o adeiladau newydd a 125 erw o safleoedd sy'n barod am fuddsoddiad naill ai wedi'u cwblhau neu ar y gweill drwy gyfuniad o ymyriadau uniongyrchol, cymorth grant i'r sector preifat a chydweithio â phartneriaid yn y sector cyhoeddus.

Yn ogystal â'r safleoedd neu'r eiddo 'iawn' sydd ar gael, rhaid inni ystyried sut gall cwmnïau ehangu ac arallgyfeirio o'u safleoedd presennol yn ogystal ag addasu adeiladau i fod yn fwy effeithlon o ran ynni, lleihau carbon a chefnogi ein dyheadau ehangach i gyrraedd Sero Net erbyn 2050. Mae Cymru'r Dyfodol a Pholisi Cynllunio Cymru yn amlinellu ein dull gweithredu cenedlaethol ar gyfer cefnogi twf cynaliadwy ym mhob rhan o Gymru.

Enghraifft amlwg o hyn yw safle datblygu Tŷ Du sy'n eiddo i Lywodraeth Cymru ac sydd i'r de o Nelson (Caerffili, De Cymru). Cafodd cynllun mawr i wneud gwaith galluogi seilwaith priffyrdd, gan gynnwys gosod gwasanaethau a ffyrdd ystad, ei gwblhau'n llwyddiannus ar y safle yn 2019. Roedd hyn yn paratoi'r ystad gyfan ar gyfer datblygiadau preswyl a masnachol, gan gynnwys darparu cartrefi fforddiadwy. Cafodd ei gyllido drwy raglen Safleoedd Cyflogaeth Strategol Llywodraeth Cymru a Chronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (ERDF).

Ail gam y datblygiad ehangach ar safle Tŷ Du yw Whitebeam Court a gwblhawyd yn 2021. Mae'r bartneriaeth menter ar y cyd rhwng Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili a Llywodraeth Cymru. Cafodd yr unedau eu hariannu'n rhannol gan ERDF drwy Lywodraeth Cymru a phartneriaid y fenter ar y cyd, Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Mae'r 11 uned yn Whitebeam Court, sydd wedi'u lleoli mewn pedwar teras, wedi denu busnesau o safon ac maent i gyd yn llawn. Mae'r datblygiad hwn yn enghraifft o greu'r seilwaith angenrheidiol sydd ei angen ar fusnesau, fel y nodir yn y Cynllun Cyflenwi Eiddo.

Mae'r Cynllun Cyflenwi Eiddo, sy'n ceisio darparu seilwaith eiddo i fusnesau ar draws Cymru, yn cydnabod y diffyg eang yn y farchnad yn y sector diwydiannol gyda lefelau uchel o ddeiliadaeth, galw cryf a chyflenwad cyfyngedig o ofod llawr. Hyd yma mae'r Cynllun Cyflenwi Eiddo wedi gallu darparu dros ½ miliwn troedfedd sgwâr o adeiladau cyflogaeth newydd a thros 130 erw o safleoedd sy'n barod am fuddsoddiad ar gyfer busnes.

16. Rhoi sylw i anghenion gweithgynhyrchu wrth gynllunio gwelliannau trafndiaeth, seilwaith ynni, seilwaith economi gylchol a seilwaith cyfathrebu.

Yn unol â phwynt 15, mae hyn yn rhan o'r dull strategol o gynllunio yng Nghymru a nodir yn Cymru'r Dyfodol a Pholisi Cynllunio Cymru.

Er nad yw cludo llwythi a logisteg wedi'u datganoli i Gymru, mae'r sector hwn yn eithriadol o bwysig i lesiant economaidd-gymdeithasol Cymru. Mae'r Cynllun Cyflawni Cenedlaethol ar gyfer Trafnidiaeth (2023) yn nodi ein bwriad i weithio'n agos gyda Llywodraeth y DU a chyrrff allweddol y sector i fynd i'r afael â rhai o'r prif broblemau yng Nghymru drwy gynllun strategol newydd ar gyfer Cludo Llwythi a Logisteg. Bydd hyn yn helpu i fynd i'r afael ag anghenion gweithgynhyrchu wrth gynllunio gwelliannau trafndiaeth.

17. Edrych ar ofynion cynllunio cwmnïau sydd am ehangu, arallgyfeirio neu ddechrau. Bydd hyn yn cynnwys defnyddio gorchmynion datblygu lleol, datblygiad a ganiateir a defnyddio ardaloedd er lles y cyhoedd.

Mae trafodaethau bwrdd crwn wedi nodi nifer o faterion sy'n ymwneud â chynllunio ac mae'r rhain yn cael sylw.

18. Gweithio gyda chynhyrchwyr bwyd yng Nghymru a'r clwstwr o gwmnïau pecynnu bwyd yng Ngogledd Cymru i ddefnyddio Canolfan Ymchwil Gweithgynhyrchu Uwch Cymru fel canolfan arloesi ym maes pecynnu bwyd, gan gysylltu â chyfleoedd newydd yng nghadwyn gyflenwi economi amaethyddol Cymru.

Mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi £2m yn AMRC Cymru sydd wedi eu galluogi i sefydlu Canolfan Cynaliadwyedd Pecynnau Bwyd a Diod. Bydd hyn yn hyb i ddefnyddio technolegau a deunyddiau datblygol yn y gadwyn gyflenwi pecynnu bwyd a diod.

Mae Llywodraeth Cymru wedi caffael y Rhwydwaith Clwstwr Bwyd am ddwy flynedd arall. Bydd y rhwydwaith yn canolbwyntio ar hybu cydweithio ar draws y gadwyn gyflenwi gyfan, a sicrhau bod cynhyrchwyr yn gweithio gyda mentrau eraill Llywodraeth Cymru.

Rydym hefyd yn gweithio gyda Chanolfannau Arloesi Bwyd a phartneriaid academiaidd eraill i sicrhau bod y gwasanaethau maent yn eu cynnig yn cyd-fynd ag anghenion y Diwydiant Bwyd a Diod yng Nghymru.

19. Dadansoddi gwariant y sector cyhoeddus yng Nghymru ar gaffael, gan gynnwys cadwyni cyflenwi, i nodi cyfleoedd ar gyfer gweithgynhyrchu yng Nghymru.

Rydym yn dadansoddi gwariant caffael cyhoeddus i gyfrannu gwybodaeth at ein camau gweithredu ar fapio'r gadwyn gyflenwi. Dyma un o'r nifer o ffynonellau data sy'n cael eu defnyddio.

20. Darparu polisi, canllawiau, offer a hyfforddiant (fel TOMS) i'r sector cyhoeddus yng Nghymru fel bod arferion caffael yn cefnogi gweithgynhyrchu cynaliadwy ac yn sicrhau gwerth cymdeithasol gwell yng Nghymru.

Mae Datganiad Polisi Caffael Cyhoeddus Cymru yn nodi'n glir ein polisi i hybu rhagor o gaffael yng Nghymru ac ystyried gwerth cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol wrth wneud penderfyniadau caffael.

Cafodd diweddariad i Ddatganiad Polisi Caffael Cymru ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2021, yn amlinellu'r weledigaeth strategol ar gyfer caffael yn y sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r datganiad yn ymgorffori nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol mewn arferion caffael ac yn nodi deg egwyddor i gaffael llesiant i Gymru, sy'n cynnwys cynyddu'r canlyniadau gwerth cymdeithasol ac economaidd cynaliadwy yn y tymor hir o ganlyniad o wariant cyhoeddus (Egwyddor 1) a defnyddio pŵer prynu sector cyhoeddus Cymru i gefnogi busnesau lleol drwy strategaethau caffael sy'n canolbwyntio ar yr ardal leol (Egwyddor 5).

Mae amrywiaeth o Nodiadau Polisi Caffael Cymru wedi cael eu cyhoeddi sy'n nodi gwybodaeth, canllawiau ac arferion gorau ar gyfer sector cyhoeddus Cymru. Mae'r rhain yn cynnwys WPPN 07/21, sy'n annog cyrff yn y sector cyhoeddus yng Nghymru i gadw tendrau gwerth isel ar gyfer busnesau bach a chanolig, mentrau gwirfoddol, cymunedol a chymdeithasol, a chyflenwyr mewn ardaloedd daearyddol penodol.

Mae'r Asesiad Risg Cynaliadwyedd yn adnodd sydd ar gael i sector cyhoeddus Cymru sy'n annog defnyddwyr i feddwl am eu caffael cynaliadwy a'i wella. Mae'r adnodd wedi cael ei ddylunio i helpu prynwyr yn y sector cyhoeddus i fabwysiadu dull meddylfryd cylch bywyd wrth gaffael sy'n ystyried pob agwedd o'r deunyddiau crai a ddefnyddir hyd at ddiwedd eu defnydd, gwaredu a gwastraff. Wrth wneud hynny, mae'n cefnogi'r WPS i fodloni Egwyddor Datblygu Cynaliadwy Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015.

Cyhoeddwyd amrywiaeth o adnoddau caffael bwyd ym mis Tachwedd 2022 i ddatblygu gallu'r sector cyhoeddus i wreiddio dulliau gweithredu sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni gwerth economaidd a chymdeithasol lleol. Mae'r adnodd 'Prynu Bwyd yn Addas at y Dyfodol' yn dwyn ynghyd sawl darn o waith, gan gynnwys:

- 'Values for Money: public sector food procurement in Wales' a gynhyrchwyd gan yr Athro Kevin Morgan o Brifysgol Caerdydd, sy'n darparu safbwynt arbenigol ar gyflenwad bwyd y sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae argymhellion yr adroddiad yn rhoi sylw i'r prif faterion sy'n wynebu'r system fwyd ar hyn o bryd a fydd, drwy roi sylw iddynt gyda'i gilydd, yn arwain at ganlyniadau cadarnhaol.
- 'Harnessing the Purchasing Power of the Public Plate: A Legal Guide to Improving Sustainability in Food Procurement for a Healthier Wales', sy'n darparu rhywfaint o wybodaeth ddefnyddiol i ddatgelu'r gwir a rhoi eglurder er mwyn hybu dulliau mwy arloesol a chreadigol o gaffael bwyd. Mae hyn yn gallu helpu i gynyddu'r cyflenwad o fwyd cynaliadwy, lleol o fewn cyfyngiadau

Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015 ac yn helpu i gyflawni nodau Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Er bod yr adnoddau hyn wedi cael eu datblygu ar gyfer caffael bwyd, mae'r egwyddorion yr un mor berthnasol mewn meysydd eraill. Gallwn hyrwyddo'r rhain yng nghyd-destun caffael sy'n cefnogi'r sector gweithgynhyrchu.

21. Datblygu a chyflwyno dull cyfrifol/moesegol i'r sectorau cyhoeddus a phreifat o gaffael deunyddiau crai a chydrannau ar gyfer cynhyrchion a weithgynhyrchir yng Nghymru fel bod ein holl weithgynhyrchwyr yn 'gyfrifol yn fyd-eang'.

Mae Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) wedi bod drwy'r broses o graffu deddfwriaethol yn y Senedd a bydd yn cael effaith anuniongyrchol ar weithgynhyrchwyr yng Nghymru, yn bennaf drwy ei ddyletswyddau caffael cymdeithasol gyfrifol. Mae cysylltiad agos rhwng y dyletswyddau caffael a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac maent yn canolbwyntio'n benodol ar reoli contractau a rheoli'r gadwyn gyflenwi. Mae gwaith eisoes ar y gweill i ddatblygu rheoliadau a chanllawiau statudol i gefnogi'r ddeddfwriaeth.

22. Mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n deillio o adael yr UE drwy addasu'r cymorth a ddarperir i sicrhau cydnerthedd y gadwyn gyflenwi.

Gweler 19 gwaith mapio'r gadwyn gyflenwi.

23. Parhau i fonitro effaith y cynllun hwn ar y Gymraeg a diwylliant Cymru a newid y camau yn y cynllun i ymateb i anghenion sy'n newid.

Rydym yn edrych ar y ffynonellau data gallwn eu defnyddio i fonitro cynnydd yn y maes hwn. Bydd hyn yn gofyn am fesurau tymor hir i adlewyrchu'r effaith yn gywir.

24. Dod â chymorth i arloesi, ymchwil a datblygu at ei gilydd, a buddsoddi mewn cyfleusterau fel AMRC ac ATRC i helpu i ddiogelu dyfodol ein cymuned weithgynhyrchu.

Mae AMRC Cymru wedi bod yn llwyddiannus dros ben o ran meithrin ymchwil mwy cydweithredol a gwreiddio technolegau a phrosesau Diwydiant 4.0 yn ein cwmnïau gweithgynhyrchu. Mae AMRC wedi cefnogi rhaglen dechnoleg adenydd y dyfodol Airbus sydd gyda'r gorau yn y byd a thros 30 o fusnesau bach a chanolig ar draws 16 o brosiectau.

Mae rhaglen alluogi ddigidol fawr ar gyfer busnesau bach a chanolig ar y gweill ar hyn o bryd, a fydd yn cefnogi 60 o weithgynhyrchwyr eraill dros y 18 mis nesaf. Mae'r prosiect 'Ffatri 4.0' yn un enghraifft o werth go iawn y cymorth hwn. Mae'n brosiect ar y cyd rhwng AMRC Cymru, Airbus a chwmnïau bwyd a diod Cymru (The Pudding Compartment a Distyllfa Hensol), gan ddefnyddio offer digidol i greu 'ffatri'r dyfodol', gwella effeithlonrwydd cynhyrchu a lleihau costau ynni ac ôl troed carbon i gyflawni'r rhaglen BITES a ariennir gan Lywodraeth Cymru.

25. Cydweithio i hyrwyddo cyfleoedd i'r sector gweithgynhyrchu yng Nghymru ddefnyddio ein cyfleusterau a deunyddiau a gasglwyd i aildefnyddio

cynhyrchion ac i ail-weithgynhyrchu, a gweithgynhyrchu mwy o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu.

Mae rhaglen waith ar y cyd yn cael ei chynnal i gyflwyno cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr ledled y DU ar gyfer pecynnu. Bydd y cynllun yn sicrhau bod y rheini sy'n gyfrifol am roi deunydd pecynnu ar y farchnad yn talu'r costau net llawn am y gwaith rheoli gwastraff ar ôl i'r deunydd pecynnu gael ei ddefnyddio. Bwriedir dechrau codi ffioedd ar fusnesau yn 2024.

Rhwng 2019 a 2022, roedd WRAP wedi cydweithio â thros 20 o sefydliadau partner, gan gynnwys busnesau yng Nghymru, i gyflawni pedwar prosiect cadwyn gyflenwi. Nod y prosiectau oedd goresgyn y rhwystrau masnachol a thechnegol i ddefnyddio mwy o ddeunyddiau ôl-ddefnydd wedi'u hailgylchu i weithgynhyrchu cynnyrch meddygol ac adeiladu gwydn, eitemau cartref, a chynwysyddion deunyddiau peryglus yng Nghymru. Roedd y treialon yn ceisio dangos manteision economaidd ac amgylcheddol newid i ddull mwy cylchol. [Prosiectau o Fewn y Gadwyn Gyflenwi Blaenorol | WRAP \(wrapcymru.org.uk\)](https://wrapcymru.org.uk)

Mae tri threial newydd wedi cael eu comisiynu'n ddiweddar [Prosiectau Cadwn Gyflenwi Newydd | WRAP \(wrapcymru.org.uk\)](https://wrapcymru.org.uk)

Bydd Cymru, ynghyd â Lloegr a Gogledd Iwerddon, hefyd yn cyflwyno Cynllun Dychwelyd Ernes ar gyfer cynwysyddion diodydd yn 2025.

26. Hyrwyddo manteision allweddol cyllid arloesi prosesau, trosglwyddo gwybodaeth ac ymchwil, datblygu ac arloesi.

Mae gan Lywodraeth Cymru ddull cyflawn o hyrwyddo arloesedd a throsglwyddo gwybodaeth, gan gynnwys cylchlythyr Arloesi (15k o danysgrifwyr), cyfrif Arloesi ar Twitter (10k o ddilynwyr), a chyfnodolyn chwarterol sy'n hyrwyddo gweithgareddau gwyddoniaeth a thechnoleg ([Advances Wales](https://advances.wales)), a chefnogi dirprwyaethau tramor, gweithgareddau cynadleddau ac ymgysylltu â rhaglenni arloesi'r UE fel y [Vanguard Initiative](https://vanguardinitiative.org).

Ers 2021 hyd yma, mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi 76 o brosiectau ymchwil a datblygu SMART yn ei meysydd Her Fawr gweithgynhyrchu (Peirianeg a Deunyddiau Uwch, TGCh a'r Economi Ddigidol, Gwyddorau Bywyd ac Iechyd, Ynni Carbon Isel a'r Amgylchedd), gyda chyllid o £4.6m a chyfanswm costau'r prosiect yn £9.8m.

Ym mis Chwefror 2023, fe wnaethom lansio 'Cymru'n Arloesi: Creu Cymru Gryfach, Decach a Gwyrddach', canlyniad ymgynghori helaeth ar draws y llywodraeth, y diwydiant, partneriaid cymdeithasol a rhanddeiliaid ehangach. Rydym yn cydnabod na allwn wneud popeth a bod yn rhaid i ni flaenoriaethu'r pethau hynny a fydd yn cael yr effaith fwyaf ar Gymru, gan dargedu ein cymorth yn unol â 'chenadaethau' penodol a nodir ym mhwynt 13.

27. Hyrwyddo manteision ymchwil, datblygu ac arloesi cydweithredol masnachol a wneir yng Nghymru drwy ddefnyddio rhwydwaith o lwybrau ariannu Cymru, y DU a rhyngwladol.

Bydd y dull gweithredu sy'n seiliedig ar genhadaeth yn ein galluogi i chwarae rôl o gynnwys, gan gefnogi ein hecosystem arloesi i ddatblygu cynigion ymchwil, datblygu ac arloesi sy'n fwy ac yn fwy cydlynol a grymus.

Ers blwyddyn ariannol 20/21 mae Cymru wedi defnyddio £194m gan Innovate UK ar draws 428 o brosiectau ymchwil a datblygu sy'n cael eu harwain gan fusnesau a 102 o brosiectau sy'n cael eu harwain gan y byd academiaidd yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn cydariannu prosiectau arloesi ee [SPECIFIC](#) ym Mhrifysgol Abertawe, sydd wedi datgloi dros £500k gan Gyngorau Ymchwil y DU a thua £2m gan y Brifysgol.

28. Cydweithio i adeiladu ar bartneriaethau a chreu partneriaethau newydd er mwyn sefydlu ecosystem sy'n cynnwys: cyllidwyr cenedlaethol a rhyngwladol; diwydiant; sefydliadau ymchwil; GIG Cymru; y sector addysg a hyfforddiant; ac asiantaethau eraill y llywodraeth fel y byrddau partneriaeth rhanbarthol.

Bydd hyn yn helpu i wneud yn fawr o'r cyllid sydd ar gael i ni wrth i Gymru gystadlu am gyllid y DU yn lle'r cymorth blaenorol gan Gronfeydd Strwythurol yr UE. Bydd Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth wedi'i dargedu pan fydd angen neu gyfle penodol i Gymru.

Fel y nodir ym mhwyntiau 13 a 26, lansiodd Llywodraeth *Cymru'n Arloesi* ym mis Chwefror 2023. Ar hyn o bryd rydym yn gweithio ar ddatblygu Cynllun Gweithredu ar y cyd ar gyfer y Strategaeth.

29. Gweithio i sicrhau arian ychwanegol ar gyfer ymchwil, datblygu ac arloesi.

Elfen allweddol arall sy'n sbarduno ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru yw sut rydym yn manteisio i'r eithaf ar ein hasedau, fel Canolfan Ymchwil Gweithgynhyrchu Uwch (AMRC) Cymru, sydd wedi bod yn hynod lwyddiannus o ran meithrin ymchwil mwy cydweithredol a gwneud technolegau a phrosesau Diwydiant 4.0 yn rhan annatod o'n cwmnïau gweithgynhyrchu. Mae AMRC wedi cefnogi rhaglen dechnoleg adenydd y dyfodol Airbus sydd gyda'r gorau yn y byd a thros 30 o fusnesau bach a chanolig ar draws 16 o brosiectau. Mae rhaglen alluogi ddigidol fawr ar gyfer busnesau bach a chanolig ar y gweill ar hyn o bryd, a fydd yn cefnogi 60 o weithgynhyrchwyr eraill dros y 18 mis nesaf.

Cyfeirir at ragor o waith ym mhwynt 27.

30. Mynd i'r afael â cholli talent drwy ariannu ymdrechion ar y cyd rhwng nifer o wahanol bartneriaid, gan gynnwys labordai cenedlaethol, sefydliadau ymchwil y sector cyhoeddus a gwasanaethau cyhoeddus mawr fel GIG Cymru.

Fel y nodir ym mhwyntiau 26, 27, 28, a 29, rydym yn ariannu ac yn cefnogi sawl ymdrech ar y cyd â phartneriaid. Mae hyn yn cael ei amlinellu ymhellach yn ein Cynllun Arloesi, 'Cymru'n Arloesi'.

31. Datblygu rhagor o gymorth i weithgynhyrchu yng Nghymru, i arloesi a gwella'n barhaus.

Un enghraifft o werth go iawn y cymorth hwn yw prosiect 'Ffatri 4.0' fel y nodir ym mhwyntiau 24 a 26.

AMRC adnabyddus Prifysgol Sheffield sy'n rhedeg AMRC Cymru. Mae'n rhan o'r Catapwlt Gweithgynhyrchu Uchel ei Werth ac mae'n dynfa bwerus ar gyfer mewnfuddsoddi a datblygu sgiliau sy'n sbarduno twf economaidd rhanbarthol. Mae AMRC yn hyb ymchwil o'r radd flaenaf sy'n cefnogi 120 o bartneriaid diwydiannol byd-eang o bob maint yn uniongyrchol er mwyn bod yn fwy cynhyrchiol, datblygu cynnyrch gwell, defnyddio prosesau gwell a newid i economi garbon isel. Mae'n cynnwys cwmnïau fel Boeing, Rolls-Royce, BAE Systems ac Airbus, yn ogystal â busnesau bach a chanolig ar draws y wlad sy'n hanfodol i gadwyni cyflenwi byd-eang.

Ar ben hynny, gyda chyllid gan Lywodraeth Cymru, mae WRAP wedi datblygu a diweddarau Adnodd Mapio Deunyddiau Cylchol i Gymru yn ddiweddar – adnodd hawdd ei ddefnyddio i randdeiliaid Cymru ar draws y cadwyni gwerth plastig, papur a phren. Mae'n rhoi darlun rhyngweithiol a gweledol o hyd a lled sectorau plastig, papur a phren Cymru, gan blotio lleoliadau busnes a helpu i ganfod lle mae clystyrau. Mae WRAP hefyd wedi darparu cymorth technegol i fusnesau Cymru i roi egwyddorion yr economi gylchol ar waith.

32. Adolygu a chwyldroi buddsoddi mewn gyrfaedd ymchwil ar gyfer diwydianwyr, clinigwyr ac academyddion clinigol yn y sectorau cyhoeddus a phreifat, ac mewn cynlluniau grantiau doethurol, ôl-ddoethurol ac i wyddonwyr gyrfa.

Gweler pwyntiau 46,47,48,49, 50 a 51.

33. Sefydlu mecanweithiau newydd sy'n cydnabod, annog a gwobrwyo 'gweledyddion' a 'hyrwyddwyr' ymchwil, datblygu, arloesi a defnydd cymhwysol.

Gweler pwyntiau 46, 47, 48, 49, 50 a 51.

34. Sefydlu labordai cenedlaethol newydd, sefydliadau ymchwil newydd yn y sector cyhoeddus a phartneriaethau cyhoeddus/preifat newydd i gefnogi'r 'gweledyddion' a'r 'hyrwyddwyr' hyn yn y dyfodol.

Gweler pwyntiau 46, 47, 48, 49, 50 a 51.

35. Bwrw ymlaen â'r ymrwymiad yn y Cynllun Gweithredu Allforio i sefydlu clystyrau allforio i feithrin capasiti a gallu i allforio.

Cafodd y Clwstwr Allforio ei lansio ym mis Medi 2021 ac mae'n un o brif fentrau Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Allforio. Yn ogystal â'r clwstwr Bwyd a Diod sydd eisoes yn bodoli, mae clystyrau allforio newydd wedi cael eu sefydlu mewn sectorau allforio allweddol gan gynnwys Technoleg Feddygol a Diagnosteg; Nwyddau Defnyddwyr; Technoleg; Gweithgynhyrchu Uchel ei Werth; ac Ynni Adnewyddadwy

ac Ynni Glân. Mae tua 300 o gwmnïau wedi cofrestru, gyda phob clwstwr yn dod â busnesau at ei gilydd i rannu eu gwybodaeth a'u profiad a chanolbwyntio ar feysydd penodol i oresgyn rhwystrau i allforio.

Yn ystod 2022-23, mae pedwar ar hugain o allforwyr llwyddiannus o bob cwr o Gymru ('Esiamlau Allforio') wedi cael eu harddangos i ysbrydoli busnesau eraill i ddechrau allforio. Rydym hefyd wedi cefnogi ein busnesau drwy gynadleddau unigryw Archwilio Allforio Cymru yng Ngogledd a De Cymru.

Er mwyn helpu i feithrin gallu, rydym wedi gwella ein cymorth ar-lein i allforwyr drwy'r Hyb Allforio, ac mae ein tîm o Gynghorwyr Masnach Ryngwladol yn parhau i weithio gyda chwmnïau i feithrin eu gallu i allforio. Yn ystod y cyfnod hyd at ddiwedd mis Chwefror 2023, cynhaliwyd dros 1,200 o gyfarfodydd gyda chwmnïau i ddatblygu eu busnes allforio. Roedd chwe clwstwr allforio gyda dros 280 o gwmnïau sy'n aelodau yn gwbl weithredol, yn datblygu gwybodaeth allforio busnesau, yn galluogi cymheiriaid i gael cymorth gan gymheiriaid ac yn adeiladu rhwydweithiau effeithiol mewn sectorau allweddol. Rydym wedi cefnogi dros 230 o brosiectau allforio drwy'r rhaglen Datblygu Masnach Ryngwladol, y rhaglen Cyfleoedd Masnach Ryngwladol a'r rhaglen Ymweliadau Datblygu Busnes Dramor yn ogystal â darparu 24 o deithiau masnach tramor o San Francisco yn y gorllewin i Japan yn y dwyrain.

36. Nodi deddfwriaeth newydd i sbarduno mwy o ailgylchu a llai o dirilenwi gan gynnwys, er enghraifft, estyn cyfrifoldebau cynhyrchwyr i gynnwys pob deunydd pacio.

Cynhaliwyd dau ymgynghoriad. Ym mis Tachwedd 2022, cynhaliwyd ymgynghoriad ar y diwygiadau Ailgylchu yn y Gweithle. Bydd y rhain yn golygu ei bod yn rhaid i fusnesau, y cyhoedd a'r trydydd sector wahanu deunyddiau y gellir eu hailgylchu, yn yr un ffordd mae'r rhan fwyaf o bobl yn ei wneud yn eu cartrefi yng Nghymru yn barod. Bydd hyn yn cefnogi'r gwaith o leihau gwastraff ymhellach yn ogystal â gwella ansawdd a nifer y deunyddiau y gellir eu hailgylchu, gan sicrhau arbedion carbon sylweddol, a manteision cadarnhaol i'r economi. Bydd y diwygiadau'n dod i rym ar 6 Ebrill 2024.

Mae cyflawni'r rhaglen waith i gyflwyno Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr yn cynnwys nifer o brosiectau cysylltiedig i sicrhau bod cynhyrchwyr yn dod yn gyfrifol am gostau gwaredu ac ailgylchu. Bydd hyn yn cymhell lleihau gwastraff, ond hefyd yn cyfrannu'n sylweddol at fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur.

Ar ôl cyhoeddi dyluniad terfynol y cynllun ym mis Mawrth 2022, ar y cyd â gwledydd eraill y DU, mae rhaglen helaeth o ymgysylltu â rhanddeiliaid wedi cael ei chynnal i helpu busnesau i baratoi ar gyfer cyflwyno'r cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr ar gyfer deunydd pecynnu yn 2024/25

Ochr yn ochr â hyn, cyhoeddwyd dyluniad y Cynllun Dychwelyd Ernes ar gyfer cynwysyddion diodydd ym mis Mawrth 2023. Nod y Cynllun Dychwelyd Ernes fydd cynyddu faint o gynwysyddion diodydd sy'n cael eu hailgylchu, mynd i'r afael â thafllu sbwriel, a hybu aildddefnyddio.

Gweler pwynt 25 hefyd.

37. Defnyddio'r Gronfa Economi Gylchol i helpu cwmnïau i gefnogi'r gwaith hwn.

Cafodd Cronfa'r Economi Gylchol ei lansio'n wreiddiol ym mis Ebrill 2019 fel cynllun peilot gwerth £6.5m dros 3 blynedd i helpu Cymru i symud tuag at Economi Gylchol drwy fuddsoddi cyfalaf mewn offer. Daeth y gwaith o gyflwyno 3 blynedd peilot cyntaf y cynllun i ben ar 31^{ain} Mawrth 2022.

Yn ystod y cyfnod hwn, datblygodd Cronfa'r Economi Gylchol yn ddeinamig i ymateb ac addasu i flaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg a digwyddiadau arwyddocaol fel pandemig COVID-19. Roedd hyn wedi golygu ymestyn y cwmpas dros y tair blynedd. Er enghraifft, i gefnogi'r gwaith o gynhyrchu deunyddiau crai newydd sy'n deillio o ddeunydd eildro gwastraff (ee pelenni plastig), dyfarnwyd rhai grantiau i gwmnïau i gynhyrchu pelenni plastig o ansawdd uwch ac i wella ansawdd y deunydd eildro a ddefnyddir yn eu cynnyrch. At ei gilydd, llwyddodd y gronfa i ddenu 114 o geisiadau gan fusnesau dros y cyfnod o dair blynedd. Cefnogwyd 21 o brosiectau yn dilyn proses asesu drylwyr yn erbyn gofynion y cynllun.

Gweler pwynt 25 hefyd.

38. Hyrwyddo cyfleoedd newydd ar gyfer cyllid drwy raglenni llywodraeth y DU gan gynnwys yr IETF a Bargaen y Sector Technoleg Ynni Gwynt ar y Môr.

Mae'n bwysig cydnabod y rôl hollbwysig y mae Arloesi'n ei chwarae wrth drawsnewid i economi gylchol yn y maes gweithgynhyrchu. Mae strategaeth arloesi Llywodraeth Cymru, 'Cymru'n Arloesi' yn nodi: 'mae symud i economi gylchol yw un o gyfleoedd diwydiannol mawr ein hoes'. Mae'r strategaeth yn amlinellu'r angen i gyfnewid deunyddiau carbon uchel sy'n defnyddio llawer o ynni am ddeunyddiau cynaliadwy, carbon isel, sy'n effeithlon o ran adnoddau.

39. Cydweithio i hyrwyddo sefydliadau enghreifftiol, sydd wedi croesawu datgarboneiddio a defnyddio adnoddau'n effeithiol, gan rannu'r arferion gorau ledled Cymru er mwyn sicrhau "enillion" tymor byr

Mae gennym lawer o fusnesau yma yng Nghymru sydd eisoes wrth galon newidiadau cadarnhaol mewn prosesau gweithgynhyrchu. Er enghraifft: Mae Seda UK yn y Coed-duon yn darparu atebion cynaliadwy i McDonald's ymysg cwmnïau eraill; mae Mainetti yn Wrecsam yn aildefnyddio ac yn ailweithgynhyrchu miliwn o hangers bob dydd ac yn ddiweddar agorodd Frugalpac gyfleuster gweithgynhyrchu yng Ngogledd Cymru i gynhyrchu cwpanau coffi y gellir eu hailgylchu.

Mae WRAP wedi cynhyrchu nifer o adroddiadau, astudiaethau achos, digwyddiadau ac wedi cyhoeddi erthyglau i hyrwyddo sefydliadau enghreifftiol, gan gynnwys y rheini a oedd wedi cymryd rhan yn ein pedwar treial cadwyn gyflenwi [Defnyddio Cynnwys Eilgylch yn Arloesol | WRAP \(wrapcymru.org.uk\)](#)

Mae astudiaethau achos hefyd wedi cael eu cynhyrchu ar gyfer busnesau a gefnogwyd drwy Gronfa'r Economi Gylchol flaenorol ar gyfer busnesau. Mae'r gronfa'n cael ei gweinyddu gan WRAP: [Y Gronfa Economi Gylchol: Astudiaeth Achos JC Moulding | WRAP \(wrapcymru.org.uk\)](#)

40. Gweithio gyda gweithgynhrychwr i ddeall y ffyrdd gorau i ddatgarboneiddio gan gynnwys ystyried technolegau fel hydrogen a CCUS.

Ym mis Mawrth 2022 fe wnaethom gyhoeddi creu Diwydiant Sero Net Cymru a fydd yn sbarduno cydweithio hanfodol rhwng diwydiant, y byd academiaidd a'r llywodraeth i gyflymu ein taith tuag at Sero Net.

Bydd Diwydiant Sero Net Cymru yn bwrw ymlaen â gwaith Clwstwr Diwydiannol De Cymru a lansiodd ei Gynllun ym mis Mawrth 2023. Mae'r cynllun yn benllanw gwaith helaeth dros ddwy flynedd sy'n cynnwys dros 30 o sefydliadau gan gynnwys Rockwool, RWE, Celsa Steel, Dragon LNG, ABP, Tata a Valero. Mae Cynllun y Clwstwr yn amlinellu gweledigaeth a phrif gamau sy'n cynnig y potensial i ddiwydiant newid i ddyfodol Sero Net. Byddwn yn gweithio drwy Diwydiant Sero Net Cymru i ddeall mwy am ganfyddiadau'r Cynllun Clwstwr a sut gallwn ni weithio gyda'n gilydd ar y daith tuag at Sero Net.

41. Cydweithio i hyrwyddo cyfleoedd i'r sector gweithgynhrychu yng Nghymru ddefnyddio ein cyfleusterau a deunyddiau a gasglwyd i aildefnyddio cynhyrchion ac i ail-weithgynhrychu, a gweithgynhrychu mwy o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu.

Fe wnaethom gyhoeddi '*Mwy nag Ailgylchu*' (Mawrth 21) - strategaeth i wireddu'r economi gylchol yng Nghymru. Mae Cymru gyda'r gorau yn y byd o ran ailgylchu, ac rydym wedi cyhoeddi ein cyfradd uchaf erioed sef 65%.

42. Cyflymu ein cydweithio â chwmnïau gweithgynhrychu sydd â'r contract economaidd i ddeall beth maen nhw'n ei wneud i leihau eu hól troed carbon.

Fel rhan o'n hymrwymiad i'r Cynllun Cymru Sero Net, bydd Busnes Cymru yn gweithio gyda busnesau yng Nghymru (yn enwedig busnesau bach a chanolig) i ymgorffori effeithlonrwydd ynni, defnyddio adnoddau'n effeithlon a thechnolegau carbon isel newydd yn eu manau gwaith a'u cyfleusterau gweithgynhrychu a datblygu ffyrdd newydd o weithio. Bydd hyn yn cael ei adlewyrchu yn y Contractau Economaidd a lofnodir.

43. Cefnogi consortiwm o brifysgolion o Gymru a phartneriaid yn y diwydiant i ddatblygu cynigion ar gyfer buddsoddiadau strategol newydd ym meysydd craidd datblygu meddalwedd, deallusrwydd artifisial, data a seiberddiogelwch gan greu Academi Meddalwedd Genedlaethol, Academi Seiberddiogelwch Genedlaethol newydd a'r Cyflymydd Cenedl Ddata.

Mae'r Strategaeth Ddigidol i Gymru yn cydnabod sut gall awtomeiddio ac arloesi digidol greu cyfleoedd newydd i wella ein gwasanaethau cyhoeddus a helpu ein busnesau a'n heconomi i ffynnu.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2021-22, fe wnaeth Llywodraeth Cymru roi £500,000 ar gyfer Cyflymydd Cenedl Data Cymru. Roedd yn golygu bod modd cyflawni 22 prosiect 'carlam' profi cysyniad a oedd yn dangos sut gallai Cyflymydd Cenedl Data

Cymru weithredu ar raddfa genedlaethol a chynnig manteision ehangach i'n gwasanaethau cyhoeddus a'r economi.

Rydym nawr yn cefnogi Cyflymydd Cenedl Data Cymru i archwilio amrywiaeth o ffynonellau cyllid ar gyfer ei weithgareddau yn y dyfodol. Mae swyddogion eisoes wedi cydweithio â chydweithwyr yn y byd academiaidd a'r sector cyhoeddus ehangach yng Nghymru. Mae hyn yn gysylltiedig â datblygu nifer o geisiadau AI i wahanol gyrrff cyllido Llywodraeth y DU dros y misoedd diwethaf.

Rydym wedi dyfarnu buddsoddiad o £3 miliwn yn uniongyrchol yn yr [Hyb Arloesedd Seiber](#). Mae hyn ochr yn ochr â £3 miliwn gan Brifddinas-Ranbarth Caerdydd a £3 miliwn arall gan bartneriaid yr Hyb. Mae'r Hyb, sy'n cael ei arwain gan Brifysgol Caerdydd, yn dod â phartneriaid diwydiant, llywodraeth, amddiffyn ac academiaidd at ei gilydd i dyfu'r sector seiberddiogelwch yng Nghymru. Mae'n creu dull cydlynol o ymdrin â sgiliau, arloesi a menter newydd. Bydd yn hyfforddi dros 1,500 o unigolion sydd â sgiliau seiberddiogelwch, yn creu dros 25 o gwmnïau twf uchel, ac yn denu dros £20 miliwn o fuddsoddiad ecwiti preifat erbyn 2030.

44. Alinio ymchwil i ddiogelwch data ag anghenion y diwydiant a helpu busnesau gweithgynhyrchu a phobl i fabwysiadu technolegau digidol wrth ailgynllunio swyddi drwy ganolfannau rhanbarthol.

Mae gan weithgynhyrchu arwyddocâd strategol i Gymru. Cafodd ein Cynllun Gweithredu Seiber ei lansio ym mis Mai 2023. Mae'n cydnabod sut mae angen i wahanol sectorau ddeall sut mae seiber yn effeithio ar eu hamgylchiadau penodol ac i feithrin diwylliant o ymwybyddiaeth a pharodrwydd.

Mae'n nodi gweledigaeth glir bod Cymru'n ffynnu drwy seibergadernid, talent ac arloesedd. Mae'r Cynllun yn ymwneud â sut gall pobl, busnesau a gwasanaethau cyhoeddus fod yn ddiogel ac yn gadarn mewn byd ar-lein modern. Mae'n datgan sut gall seiber, fel diwydiant y dyfodol, gefnogi twf ein heconomi.

Mae'r Cynllun yn cynnwys pedwar maes blaenoriaeth – datblygu ein hecosystem seiber, creu llif o dalent seiber, cryfhau ein seibergadernid a diogelu ein gwasanaethau cyhoeddus.

Gweler pwyntiau 46,47,48, 49, 50 a 51 hefyd.

45. Darparu cymorth drwy wella sgiliau a dysgu sgiliau newydd o ran ailgynllunio swyddi.

Gweler pwyntiau 46,47,48, 49, 50 a 51.

46. Gweithio'n agos gyda'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol i nodi blaenoriaethau rhanbarthol ar gyfer sgiliau a chyflogadwyedd ar draws yr is-sectorau gweithgynhyrchu.

Fe wnaethom gomisiynu'r pedair Partneriaeth Sgiliau Rhanbarthol i gynhyrchu cynlluniau cyflogaeth a sgiliau tair blynedd ar gyfer 2022-25. Mae'r rhain wedi'u

cwblhau ac ar gael ar-lein ar eu gwefannau. Mae'r cynlluniau'n nodi blaenoriaethau gweithgynhyrchu rhanbarthol. Bydd y cynlluniau'n cael eu diweddarau'n flynyddol hefyd a byddant yn cael eu cyflwyno i Lywodraeth Cymru yn ystod hydref 2023.

47. Parhau i adolygu fframwaith a llwybrau prentisiaethau i sicrhau eu bod yn cefnogi'r sector gweithgynhyrchu.

Mae'r ddau bwynt uchod yn seiliedig ar waith y Partneriaethau Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol sy'n casglu gwybodaeth helaeth am y farchnad lafur ac yn ymgysylltu ag amrywiaeth eang o randdeiliaid i ddiffinio'r gofynion sgiliau sy'n unigryw i bob rhan o Gymru. Mae pob un newydd adnewyddu ei gynlluniau Cyflogaeth a Sgiliau, gan amlinellu'r blaenoriaethau ar gyfer y tair blynedd nesaf a fydd yn helpu i dargedu'r cynnig sgiliau ac addysg ehangach.

Mae fframweithiau a llwybrau prentisiaethau yn cael eu hadolygu'n rheolaidd i sicrhau eu bod yn parhau i ddiwallu anghenion y diwydiant. Ar gyfer 2023-24 rydym wedi trefnu datblygiad yn benodol ar gyfer Lefel 2 - Gwella Perfformiad Gweithredol a Lefelau 2 a 3 – Gweithgynhyrchu Prosesau.

48. Sefydlu corff trosfwaol i gydlynu gweithgareddau STEM yng Nghymru a dod â rhanddeiliaid at ei gilydd.

Mae'r corff hwn wedi cael ei sefydlu.

49. Gweithio gyda Gyrfa Cymru a'r Adran Gwaith a Phensiynau i ystyried a datblygu gwybodaeth am lwybrau gyrfa STEM er mwyn ysgogi diddordeb mewn gyrfaoedd gweithgynhyrchu yn unol â chanllawiau CWRE.

Mae'r Bwrdd Cydraddoldeb mewn STEM, o dan gadeiryddiaeth y Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol, yn darparu cyfeiriad strategol i wella cydraddoldeb mewn astudiaethau a gyrfaoedd sy'n gysylltiedig â STEM yng Nghymru. Mae'r bwrdd yn goruchwyllo'r is-grŵp Cydraddoldeb mewn Addysg STEM sydd â'r weledigaeth gyffredinol i Gymru fod yn wlad lle nad oes rhwystrau rhag manteisio ar gyfleoedd STEM ar bob lefel o addysg.

Er mwyn cefnogi ymwybyddiaeth a datblygiad gyrfa, mae Gyrfa Cymru (is-gwmni sy'n eiddo'n llwyr i Lywodraeth Cymru) yn ymgymryd ag amrywiaeth o weithgareddau i arddangos byd gwaith i ysgolion.

Mae Gyrfa Cymru yn darparu cyfleoedd i ddysgwyr, eu hathrawon ac, mewn llawer o achosion, eu rhieni, eu gwarcheidwaid a/neu eu gofalwyr, gyfarfod a rhyngweithio â chyflogwyr o amrywiaeth eang o sectorau. Mae'r cyfleoedd hyn yn caniatáu i gyflogwyr, gan gynnwys cyflogwyr STEM, ddarparu gwybodaeth ac ysbrydoliaeth o'r byd go iawn i ddarpar weithwyr, ac mae'n helpu i roi gwybodaeth, ysbrydoli ac ysgogi pobl ifanc am eu cyfleoedd gyrfa.

Mae Partneriaeth Addysg Busnes Gyrfa Cymru yn defnyddio amrywiaeth eang o ddulliau, gan gynnwys:

- Ffeiriau gyrfaoedd
- Alumni

- Flogiau a fideos cyflogwyr
- Ymweliadau â safleoedd cyflogwyr
- Carwsel gyrfaoedd a diwrnodau rhwydweithio i gyflogwyr
- Gweithdai penodol (er enghraifft, awgrymiadau ar gyfer cyfweliadau neu gyfweliadau ffug)

Mae Gyrfa Cymru yn gysylltiedig â phob ysgol uwchradd ar draws Cymru ac yn cefnogi rhwydwaith o gyflogwyr lleol sy'n datblygu'n gyson. Maent yn helpu i feithrin cysylltiadau rhwng ysgolion a chyflogwyr sydd o fudd i'r naill ochr a'r llall er mwyn gwireddu'r manteision a amlinellir ar gyfer pawb dan sylw.

Mae gwefan Gyrfa Cymru yn cynnwys amrywiaeth eang o wybodaeth, gan gynnwys:

<https://gyrfacymru.llyw.cymru/cynllunio-eich-gyrfa/nodweddion/wythnos-wyddoniaeth-prydain-2023>

50. Adeiladu ar y cysylltiadau presennol â diwydiant ac ysbrydoli gyrfaoedd i ddysgwyr o bob cefndir mewn addysg orfodol, drwy ddysgu am dechnolegau gweithgynhyrchu modern. Bydd hyn yn cynnwys pobl ag anabledau, menywod, pobl ifanc a lleiafrifoedd ethnig.

Mae gwefan Gyrfa Cymru yn cynnwys ystod eang o wybodaeth sy'n berthnasol i bob dysgwr o bob cefndir, gan gynnwys:

<https://gyrfacymru.llyw.cymru/cynllunio-eich-gyrfa/nodweddion/wythnos-wyddoniaeth-prydain-2023>

<https://gyrfacymru.llyw.cymru/fy-nyfodol>

Mae Gyrfa Cymru yn hwyluso ffeiriau gyrfaoedd mawr, gan gynnwys STEM, Dewis Eich Dyfodol, Cymraeg yn y Gweithle, Beth Nesaf ac Wythnos rithiol Darganfod Gyrfa, ar gyfer ysgolion cynradd (Chwefror) ac ysgolion uwchradd (Mehefin/Gorffennaf). Mae'r digwyddiadau hyn yn gallu cynnwys hyd at 50+ o gyflogwyr a 2,000 o bobl ifanc ac maent yn cynnwys cyflogwyr STEM.

51. Adeiladu ar waith sy'n cael ei wneud eisoes i greu rhaglen o ymweliadau â 'blociau' i ddysgu am dechnolegau gweithgynhyrchu modern, ac ymestyn y profiadau hyn y tu hwnt i bobl ifanc i athrawon, cyngorwyr gyrfaoedd a rhieni.

Mae'r Rhaglen Trosglwyddo Gwybodaeth yn rhoi cymorth i Sefydliadau Addysg Bellach ddod ag arbenigedd o bob rhan o'r sectorau technegol a galwedigaethol i gefnogi datblygu'r gweithlu addysgu. Mae hyn yn gallu cynnwys gweithdai, cyfresi o ddarlithoedd neu leoliadau gwaith. Y nod yw rhoi gwybodaeth a dealltwriaeth i'r gweithlu y tu hwnt i'r sgiliau sydd ganddynt yn barod i ddylanwadu ar y cwricwlwm a gwella datblygiad proffesiynol y gweithlu, a phrofiad a dealltwriaeth dysgwyr.

52. Gwneud mwy i annog cyflogwyr i weld y manteision i'r busnes o gydweithio adeiladol a phartneriaeth gymdeithasol ag undebau llafur, gan gydnabod cyfraniad hyn at wella ymroddiad a chynhyrchiant y gweithlu.

Rydym wedi cynhyrchu canllaw byr Llywodraeth Cymru sy'n rhoi rhagor o wybodaeth am beth mae gwaith teg yn ei olygu'n ymarferol; pam mae hyrwyddo gwaith teg o fudd i sefydliadau, i weithwyr ac i lesiant yn ehangach; a sut gall sefydliadau roi gwaith teg ar waith.

53. Sicrhau bod gwaith teg yn cael ei ystyried mewn gwaith cydweithredol rhwng y llywodraeth, diwydiant, undebau llafur a'r byd academiaidd.

Gweler pwynt 57.

54. Hyrwyddo'r contract economaidd a'r cod ymarfer ar gyflogaeth foesegol mewn cadwyni cyflenwi ym mhob gweithgaredd caffael.

Bydd Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) sydd bellach wedi bod drwy'r broses o graffu deddfwriaethol yn y Senedd, yn cael effaith anuniongyrchol ar weithgynhyrchwyr yng Nghymru, yn bennaf drwy ei ddyletswyddau caffael cymdeithasol cyfrifol. Mae cysylltiad agos rhwng y ddyletswyddau caffael a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac maent yn canolbwyntio'n benodol ar reoli contractau a rheoli'r gadwyn gyflenwi.

55. Defnyddio bob lifer sydd ar gael i hyrwyddo canlyniadau gwaith teg ar draws y sector gweithgynhyrchu.

Mae gwaith eisoes yn mynd rhagddo i ddatblygu rheoliadau a chanllawiau statudol i gefnogi'r ddeddfwriaeth. Rydym yn cydnabod bod cyflogwyr yn cystadlu i recriwtio, datblygu a chadw'r gweithlu sydd ei angen arnynt. Mae gwaith teg yn rhan bwysig o'r ymdrech honno i unrhyw fusnes. Mae rhan o hynny'n gofyn am ymrwymiad gwirioneddol i gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant y gweithlu ac i ddefnyddio'r Gymraeg.

56. Disgwyl i bob cwmni sy'n derbyn cyllid drwy gcontractau a grantiau ymrwymo i'r cod ymarfer cyflogaeth foesegol mewn cadwyni cyflenwi.

Yn ogystal â'r cannoedd o fusnesau sydd wedi ymgysylltu â ni yn y Contract Economaidd hyd yma, mae dros 400 o gyflogwyr wedi ymrwymo i God Ymarfer Llywodraeth Cymru ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi. Mae llofnodwyr y Cod yn cytuno i gydymffurfio â'i ymrwymadau i gefnogi arferion cyflogaeth foesegol a mynd i'r afael â chaethwasiaeth fodern. Rydym yn dymuno codi ymwybyddiaeth o'r Cod ac annog cynifer o fusnesau gweithgynhyrchu â phosibl i fod yn llofnodwyr er mwyn gallu teimlo'r manteision ar draws eu cadwyni cyflenwi.

57. Gweithio gyda diwydiant ac undebau llafur i nodi, hyrwyddo a rhannu astudiaethau achos o'r arferion gwaith teg gorau, yn enwedig y rhai sy'n dangos cysylltiad rhwng gwaith teg a gwell perfformiad busnes.

Yn gynharach eleni, fe wnaethom gyhoeddi adroddiad cynnydd gwaith teg (dolen isod) ac mae llawer o'r camau rydym yn eu cymryd yn berthnasol i'r sector gweithgynhyrchu. Rydym yn dal i ddefnyddio'r Contract Economaidd fel adnodd cysylltiadau busnes pwysig sy'n ymdrin â gwahanol fathau o ymddygiad busnes cyfrifol sy'n cynnwys gwaith teg.

Rydym yn mynd ati'n weithredol i hyrwyddo ein Cod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi. Mae'r Cod yn cynnwys 12 ymrwymiad sy'n ymwneud â mynd i'r afael ag arferion anfoesol ac anghyfreithlon fel cosbrestru, hunangyflogaeth ffug, defnydd annheg o gontractau dim oriau, yn ogystal ag ystyried talu'r cyflog byw gwirioneddol. Mae dros 500 o sefydliadau o amrywiaeth o sectorau wedi ymrwymo i'r Cod.

Yn ogystal â'r achos moesegol a llesiant dros waith teg, rydym hefyd yn awyddus i hyrwyddo'r manteision busnes. Mae arnom eisiau hyrwyddo gwaith teg drwy fodelau rôl gweithgynhyrchu cryf ac astudiaethau achos cymhellol ac ysbrydoledig sy'n arddangos gwaith teg i'r sector a thu hwnt. Mae hwn yn faes rydym yn benderfynol ein bod am ei symud ymlaen yn ystod y flwyddyn hon.

[Argymhellion y Comisiwn Gwaith Teg: adroddiad cynnydd 2023 \[HTML\]](#)
[LLYW.CYMRU](#)

58. Ymgysylltu â'r sector i ddeall y math o gymorth busnes sydd ei angen ar weithgynhyrchu yng Nghymru.

Mae Busnes Cymru yn darparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad i helpu unigolion i ddatblygu cyfleoedd i gychwyn busnes, ynghyd â chymorth i entrepreneuriaid, microfusnesau a busnesau bach a chanolig ddatblygu eu harferion busnes, gwella cynhyrchiant ac ysgogi twf busnes, mewn ffordd gynhwysol a chynaliadwy.

Ers 2016, mae Busnes Cymru wedi cefnogi dros 6,500 o unigolion i ddechrau busnes ac wedi helpu busnesau presennol i greu dros 30,000 o swyddi. Mae 16% ohonynt yn dod o dan y categori sectorau gweithgynhyrchu uwch a gweithgynhyrchu bwyd. Drwy ddefnyddio adnoddau'n effeithlon a chymorth cyflogaeth a chydaddoldeb, mae 4,700 o fusnesau wedi gwella arferion neu wedi mabwysiadu dulliau newydd o ymdrin â chynaliadwyedd a chydaddoldeb.

Ym mis Mai 2018, fe wnaethom lansio Cronfa Dyfodol yr Economi a oedd yn cyfuno nifer o gynlluniau cyllido a oedd eisoes yn bodoli mewn un gronfa i gynnig dull gweithredu cyson. Roedd yn symleiddio'r broses i fusnesau ac yn caniatáu inni fod yn fwy hyblyg o ran sut rydym yn defnyddio'r adnoddau sydd ar gael inni er mwyn diwallu anghenion busnes yn y ffordd orau bosibl.

59. Trafod contractau economaidd yn y sector gweithgynhyrchu i angori cwmnïau'n well yng Nghymru, sy'n gysylltiedig â thaith 4.0 Cymru.

Ein Contract Economaidd yw conglfaen cymorth Llywodraeth Cymru i fusnesau Cymru o hyd. Mae'r Contract yn seiliedig ar ein Cenhadaeth Economaidd ac mae'n ceisio hybu arferion busnes cymdeithasol gyfrifol.

Rydym yn parhau i wella'r Contract ac yn ei wneud yn arf mwy pwerus a gwerthfawr byth i hybu gwerth cymdeithasol o fuddsoddiad cyhoeddus. Cyflwynwyd Contract Economaidd diwygiedig ym mis Ionawr 2022 gyda diwygiadau i'r pedair colofn allweddol sy'n cefnogi ein huchelgeisiau ehangach ar gyfer economi llesiant. Rhaid i fusnesau sy'n cael cymorth gan Lywodraeth Cymru ddarparu manylion am y camau byddant yn eu cymryd i gefnogi ein hamcanion ehangach er budd Cymru gyfan ar

draws y pedwar piler: cryfder economaidd a'r gallu i addasu; gwaith teg; hyrwyddo llesiant a charbon isel a chydnerthedd hinsawdd.

60. Cadw cydbwysedd rhwng twf organig a mewnfuddsoddiad sy'n annog cwmnïau i symud eu swyddogaethau penderfynu i'w cyfleusterau yng Nghymru.

Rydym yn parhau i gefnogi cynhyrchwyr a gweithgynhyrchwyr rhyngwladol fel Tata ac Airbus ar yr un pryd ag annog a helpu busnesau lleol llai.

Mae Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol Canolbarth Cymru a De-orllewin Cymru yn nodi gweledigaeth a rennir ar gyfer ein heconomïau rhanbarthol, gan dynnu sylw at ein cryfderau rhanbarthol a'n hasedau allweddol fel sbardunau ar gyfer twf cynaliadwy. Mae Fframwaith Economaidd Rhanbarthol drafft De-ddwyrain Cymru, sy'n cynnwys Dwyrain Casnewydd, wedi nodi bod datblygu clystyrau twf allweddol yn flaenoriaeth gan gynnwys lled-ddargludyddion yn y de-ddwyrain. Yng Ngogledd Cymru, mae'r Fframwaith Economaidd Rhanbarthol yn sail i'n hymgysylltiad â diwydiant gan ganolbwyntio ar brosiectau ynni adnewyddadwy a datgarboneiddio o ganlyniad i nifer o fuddsoddiadau mawr arfaethedig yn y sectorau ynni gwynt ar y môr, ynni'r llanw ac ynni hydrogen sy'n digwydd yn y rhanbarth.

Mae gan y Banc Datblygu enw da am gefnogi a gweithio gyda'r sector gweithgynhyrchu yng Nghymru. Mae'r banc yn gweithredu amrywiaeth eang o gronfeydd sy'n berthnasol i fusnesau ar wahanol gamau yn eu datblygiad a'u twf, a gall ddarparu benthyciadau neu fuddsoddiadau ecwiti sy'n amrywio o £1,000 i £10 miliwn a chyda hyd at 15 mlynedd o gyfnod ad-dalu. Yn y cynnig hwn, mae'r Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd yn cynnig pecyn cymorth i alluogi busnesau Cymru i fynd i'r afael ag effeithlonrwydd ynni a gweithredu ar ddatgarboneiddio. Ers 2018, mae'r banc wedi gwneud dros 320 o fuddsoddiadau penodol mewn cwmnïau gweithgynhyrchu sy'n werth dros £62m, gan greu neu ddiogelu dros 4,300 o swyddi.